

From: A-K Lundberg <sunnandotter@hotmail.com>
Sent: den 30 september 2019 00:59
To: KU Remissvar
Cc: KU RS; N Registrator
Subject: Kulturdepartementet, dnr Ku2019/01308/RS

Regeringen, Kulturdepartementet
ku.remissvar@regeringskansliet.se
Kopia till ku.rs@regeringskansliet.se

Regeringen, Näringsdepartementet
Landsbygdsministern Jennie Nilsson
narningsdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

Yttrande över Kulturdepartementets *Utkast till lagrådsremiss gällande En konsultationsordning i frågor som rör det samiska folket*, ert dnr Ku2019/01308/RS

Lantbrukarnas riksförbund (LRF) har beretts möjlighet att inkomma med yttrande på rubricerad remiss. LRF Kommungrupp i Nordmaling har också delgetts möjlighet via riksorganisationen att komma in med yttrande och anför följande synpunkter.

Vi avstyrker förslaget i sin helhet av skäl som följer.

Förslaget försvagar äganderätten till mark och vatten

Den samiska konsultationen syftar till att genom lagstiftning tilldela samiska företrädare nya rättigheter utöver redan befintliga. Det finns en naturlig logik i att det samiska folket bör ha bestämmanderätt över sina egna interna samiska frågor och också inflytande över frågor som kan få särskild betydelse för det samiska folkets angelägenheter. Detta gäller givet att dessa frågor inte också påverkar andra intressen. En förstärkning av samiskt inflytande relaterat andra allmänna och enskilda intressen som berörs, innebär att de övriga berörda allmänna och enskilda intressena försvagas. Konsultationen syftar till att ge olika samiska företrädare inflytande över anpassningar, tidsutdräkt och avvägningar mellan olika allmänna intressen, såväl som över enskildas egendom och markanvändning. Förslaget försvagar därigenom enskildas äganderätt till mark och vatten.

Äganderätten utgör en fullständig förfoganderätt som begränsas endast av de ramar och gränser som lagstiftaren uppställer för nyttjandet av egendomen, samt de möjligheter som staten har att under vissa förutsättningar frånta enskilda deras egendom. Det finns dock klara gränser för hur omfattande begränsningar av äganderätten får vara, och under vilka förutsättningar sådana begränsningar får ske. Varje lagstiftare måste förhålla sig till dessa gränser. I äganderätten ingår exempelvis rätten att fritt nyttja och besluta över sin egendom efter eget gottfinnande, inklusive rätt till den avkastning som egendomen genererar; rätten att fritt helt eller delvis överföra rättigheter exempelvis genom köp eller hyra; rätten till skydd mot stöld, intrång, konfiskation, etc. Lagstiftning som påverkar enskildas användarfrihet och avtalsfrihet påverkar med andra ord deras äganderätt. Den sammantagna oförutsebarheten i hur och när det man äger kan nyttjas (den egna rådigheten

över vilken avkastning den kan ge och när i tid den kan utfalla) ökar med varje ytterligare reglering, vilket påverkar vad äganderättens innehåll.

Utredningen lyfter i olika delar fram att det inte på förhand går att bedöma vilka slags ärendetyper och situationer där konsultationsskyldigheten blir aktuell. De konkreta exempel som tas upp i utredningen gäller markanvändning, näringsfrågor, renskötsel, skogsfrågor, fiske, jakt, vindkraft, vattenkraft, gruvdrift samt pekar på att både mindre och större typer av ärenden kan omfattas. Det lyfts även fram att kumulativa effekter av olika åtgärder ska vägas in så att fler ärenden kan komma

att omfattas av konsultationsskyldigheten. Konsultationsskyldigheten är så vittomfattande att om en samisk företrädare anser att ett ärende kan få särskild betydelse för samerna så ska konsultationen genomföras såvida ärendet inte omfattas av något av de föreslagna undantagen. Olika samiska företrädare avgör därmed om, för vad och hur konsultation ska genomföras. Ytterligare tidsutdräcker utöver konsultationsprocessen kan tillkomma genom överklaganden av ärenden, exempelvis på grunderna att myndigheten inte informerat eventuella konsultationsberättigade i ett tidigt skede, att konsultation inte genomförts alls eller med alla eventuellt konsultationsberättigade, att den genomförts på "fel" sätt, eller att den gett "fel" resultat. En makt att påverka tidsåtgången skapar utrymme för möjligheten att pressa övriga intressen att göra eftergifter som vid jämförbara förhållanden inte hade blivit aktuella.

Förslaget motverkar lokal dialog och samverkan

Människor och företagare som bor och verkar i glesbygd behöver samverka i vardagen. Över tid har exempelvis familjeskogsbruket och rennäringen haft flera olika gemensamma dialog- och samarbetsprojekt i syfte att öka kunskapen om varandras näringar och främja en bättre samverkan mellan näringarna. Att ge vissa intressen ett företräde som andra saknar skapar onödiga motsättningar. Förslaget underminerar den lokala dialog och samverkan som behöver ske på frivillig grund och i ömsesidig respekt mellan olika människor, företag och näringar. Det behövs en helhetssyn på de areella näringarna i norra Sverige för att rennäringen, skogsbruket och andra näringar ska kunna utvecklas positivt.

Rättighetsförskjutningar som i det aktuella förslaget innebär istället ökad polarisering och avståndstagande. Lokal dialog och samverkan kan inte lagstadgas fram utan måste ske på frivillig grund och i ömsesidig respekt mellan olika människor, företag och näringar.

Förslaget är långtgående, oklart och outrett

Förslaget remitterades hösten 2017. Många remissinstanser har pekat på det olämpliga med att i stort sett alla överväganden överlämnas till rättstillämpningen, och att konsekvenserna av förslaget är outredda. Många olika frågor skulle komma att överlämnas till ett mycket stort antal olika myndigheter och förvaltningar att pröva utan närmare kriterier eller vägledning. Det går enligt utredningen självt heller inte att på förhand veta vilka slags ärenden det kan handla om. Följaktligen saknas också analyser av kostnader eller andra konsekvenser för enskilda och företag, liksom samhällskonsekvenser såsom effektiviteten i den offentliga förvaltningen, minskade incitament för långsiktiga investeringar, ineffektivt resursutnyttjande och sämre samverkansklimat. På motsvarande sätt saknas övergripande proportionalitetsbedömningar gällande nödvändigheten av lagstiftningsåtgärden och om mindre ingripande alternativ än lagstiftning kan bidra till samma ändamål, liksom om nyttan av förslaget står i rimlig proportion till de negativa effekterna på andra berörda allmänna och enskilda intressen.

Nuvarande förslag har jämförts med 2017 års förslag i viss mån justerats. Istället för att som många remissinstanser efterlyst tydliggöra i vilka ärenden konsultation ska ske, har en viss begränsning av konsultationsskyldigheten föreslagits. Tills vidare är tillsynsbeslut och andra beslut enligt plan- och bygglagen (PBL) än ärenden om planläggning undantagna. En omprövning är emellertid redan aviserad i en kommande utvärdering. Det är vidare oklart hur begränsningen av ärenden skulle stå sig i en domstolsprövning mot bakgrund av lagförslagets syfte och tydliga betoning på de samiska företrädarnas tolkningsföreträden.

Kommunala självstyren är inte utredd

Vid utarbetandet av lagförslag gällande kommunerna behöver frågan om i vilken utsträckning förslagen inskränker självstyren och om målet med den föreslagna lagstiftningen kan uppnås på något annat sätt utredas. Finns det några för självstyret mindre inskränkande alternativ? Varför är det inte tillräckligt med någon annan, mindre ingripande, statlig styrning? Påverkar förslaget kommunernas möjlighet att bestämma hur de ska bedriva eller organisera sin verksamhet? Finns det utrymme för lokala anpassningar? Har förslaget betydelse för den kommunala demokratin, till exempel genom att begränsa fullmäktiges möjligheter att fatta beslut? Påverkar det kommunpolitikernas handlingsutrymme eller medborgarnas möjligheter att utöva inflytande? Innebär förslaget att man inom någon del av den kommunala verksamheten inför nya rättigheter för medborgarna?

Hämmande företagsutveckling i kommunerna

Viljan att investera, starta, driva och utveckla verksamheter och företag påverkas negativt då enskilda och företagare drabbas av osäkerhet, tidsfördröjningar och andra kostnader. Vikten av investeringar i det lokala näringslivet och intäkter från ex jord- och skogsbruk är betydande. Lagförslaget skapar osäkerhet och obalans mellan olika verksamheter och företag i kommunerna.

Det saknas rättsliga motiv – politisk ambitionsnivå avgör

Det har inte framkommit att de krav som ställs på Sverige utifrån internationella åtaganden medför att landet ska införa en så omfattande reglering att i det närmaste samtliga myndigheter kan tvingas att i både övergripande ställningstaganden och enskilda förvaltningsärenden konsultera en mängd företrädare för samiska intressen. Det innebär att skenbart rättsliga motiv används för att motivera en hög politisk ambitionsnivå i fråga om samiska önskemål om utökade rättigheter. Att gå så långt som i det här aktuella förslaget kräver att adekvata konsekvensanalyser genomförs för att möjliggöra en bedömning av huruvida det är lämpligt att tillmötesgå önskemålen samt öppet redogöra för vilka konsekvenser detta får för enskilda, företag, den offentliga förvaltningen och samhället i övrigt.

En rimlig konsultationsordning

Det nuvarande förslaget innebär att samiska intressen får sådana utökade rättigheter till inflytande över en stor mängd beslutsprocesser som övriga saknar. Förslaget går långt utöver vad som är rimligt, lämpligt och nödvändigt. Det går klart längre än det förslag som 2009 års utredning i frågan angav som lämpligt, och det går i många fall tvärs emot de överväganden som redogjordes för i 2009 års utredning (Ds. 2009:40). Utredningen som

ligger till grund för förslaget har så omfattande brister och förslagen så långtgående och outredda konsekvenser, att den inte bör ligga till grund för lagstiftning. En rimlig utgångspunkt för en tänkt konsultation är att regeringen i samband med författningsärenden som särskilt rör det samiska folket konsulterar Sametinget som en legitim företrädare för samiska intressen.

Slutligen ställer vi oss kritisk till urvalet av remissinstanser där merparten av kommunerna i Norrland saknas och att Näringsdepartementet som paraply över en mängd viktiga instanser och som borde vara självklara att inhämta synpunkter ifrån, inte har beretts möjlighet att inkomma med yttranden. Denna aspekt bör vägas in i den samlade analysen. Liksom vi anförde i början av vårt yttrande avslutar vi med att vi avstyrker förslaget i sin helhet.

LRF:s Kommungrupp i Nordmaling
2019-09-29